

Література

1. *Дімітрова Марієтта*. Порівняльний аналіз діючої законодавчої практики у сфері соціальних послуг // Соціальні послуги: Як побудувати українську модель на європейських підходах. ТАСІС Проект «Посилення регіональних соціальних служб в Україні». — К., 2006. — С. 9–49.
2. *Тофтисова-Матерон* Радость. Ліцензування суб'єктів надання соціальних послуг в європейських країнах // Соціальна політика і соціальна робота. — 2007 — № 1. — С. 77–92.
3. Нові підходи до забезпечення якості надання соціальних послуг: стандарти якості соціальних послуг (збірник проектів документів).
4. Соціальна робота в Україні: навч. посіб. / І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Марченко та ін.; за заг. ред. І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. — К. : Центр навч. літ-ри 2004.
5. Теорії і методи соціальної роботи: підручник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича. — К. : Академ-видав, 2005. — 328 с.
6. *Лариса Сідельнік*. Як залучити громадські організації до надання соціальних послуг // Громадянське суспільство. — 2008. — № 2(4).
7. www.usif.kiev.ua

УДК 331.5

Н. О. Зезека,
здобувач

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ПОСЛУГ З ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ОСІБ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ ДЕРЖАВНОЮ СЛУЖБОЮ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ

У статті розглянуті питання державної політики зайнятості щодо надання послуг з працевлаштування, а також соціального захисту осіб з обмеженими можливостями за допомогою Державної служби зайнятості України.

Ключові слова: працевлаштування, Державна служба зайнятості, особи з обмеженими можливостями, безробітний.

Про соціальну зрілість будь-якого суспільства можна судити за його ставленням до трьох категорій громадян — дітей, людей похилого віку та інвалідів.

В Україні, як і в усьому світі, проблема інтеграції інвалідів у суспільство є однією з найактуальніших соціальних проблем. Сьогодні вже можна сказати: наша держава, як і всі цивілізовані країни, офіційно визнала, що особи з інвалідністю, нарівні з іншими громадянами, мають право на працю.

Статтю 4 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» передбачено, що діяльність держави щодо інвалідів виявляється у створенні умов для посиленої трудової та громадської діяльності. Так, зокрема, відповідно до ст. 17 означеного закону інвалідам забезпечується право працювати на підприємствах (об'єднаннях), в установах і організаціях із звичайними умовами праці, в цехах і на дільницях, де застосовується праця інвалідів, а також займатися індивідуальною та іншою трудовою діяльністю, яка не заборонена законом [1].

Актуальність досліджуваної проблеми полягає в тому, що практика ринкових перетворень останніх років свідчить про наявність на ринку праці окремих специфічних соціально-демографічних груп населення, стан яких суттєво відрізняється від інших, зокрема ступенем соціальної захищеності. Насамперед це стосується осіб з обмеженими можливостями.

Метою цієї статті є визначення правового й організаційного порядку надання послуг з працевлаштування особам з обмеженими можливостями Державною службою зайнятості України, висвітлення й узагальнення проблем правового, організаційного забезпечення цих послуг.

На початку 2006 р. Верховна Рада доповнила Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» статтю 181, де зазначено: «Інвалід, який не досяг пенсійного віку, не працює, але бажає працювати, має право бути зареєстрованим у державній службі зайнятості як безробітний» [1]. Це доповнення має принципове значення, адже наша держава, за прикладом інших країн Європи, визнала, що громадяни з інвалідністю — це люди, хоч і з особливими потребами, але такі, що мають ті само права, як і всі інші.

З метою реалізації законодавства 27 грудня 2006 року Кабінет Міністрів України прийняв Постанову «Про реалізацію статті 18 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», що спрямована на розширення можливостей у працевлаштуванні інвалідів, підвищення рівня їхньої зайнятості [2].

Вищезазначена Постанова Уряду дала змогу задіяти такі механізми:

– створення спеціальних робочих місць для працевлаштування інвалідів на підприємствах, в установах, організаціях та у фізичних осіб, які використовують найману працю, шляхом економічного зацікавлення роботодавця — у вигляді дотації, тобто компенсації витрат, на створення такого місця;

– проведення професійного навчання в разі невідповідності освітньо-кваліфікаційного рівня особи-інваліда вимогам роботодавця.

Відповідно до ч. 1 ст. 5 Закону України «Про зайнятість населення» держава забезпечує надання додаткових гарантій щодо працевлаштування працездатним громадянам у працездатному віці, які потребують соціального захисту і не здатні на рівних конкурувати на ринку праці. Згідно з ч. 1 ст. 7 Закону України «Про зайнятість населення» працевлаштування інвалідів здійснюється відповідно до рекомендацій МСЕК, наявних в інваліда кваліфікації і знань, з урахуванням його побажань [3].

У результаті впровадження цих заходів чисельність громадян з особливими потребами, які скористалися послугами служби зайнятості у 2007 р., збільшилась порівняно з 2006 р. на 28% і становила 22,2 тис. осіб. Статус безробітного мали 15,0 тис. осіб, зокрема 9,5 тис. осіб отримували допомогу по безробіттю. Чисельність інвалідів, працевлаштованих за направленням служби зайнятості у 2007 р., порівняно з 2006 р., збільшилась на 22%. Протягом року було працевлаштовано 7,6 тис. осіб з інвалідністю або кожного третього з тих, хто виявив бажання працювати [4].

Громадяни з інвалідністю, які звертаються до державної служби зайнятості за сприянням у працевлаштуванні, відповідно до Закону України «Про зайнятість населення» отримують усі соціальні послуги, які передбачені законодавством: підбір підходящої роботи, можливість отримати професію, відновити професійні навички, або підвищити кваліфікацію, тощо. Їм нарівні з усіма забезпечено вільний доступ до будь-якої інформації щодо працевлаштування.

Разом з тим слід зазначити, що допомога особам з інвалідністю не обмежується пошуком роботи за наявними вакансіями, тому служба зайнятості підтримує їхні прагнення знайти себе і в інших сферах діяльності.

Працівники служби зайнятості застосовують індивідуальний підхід для забезпечення професійного самовизначення цих громадян.

Профорієнтаційні послуги цій категорії безробітних надаються особливо ретельно, з урахуванням їхніх професійних інтересів, можливостей та здібностей і обов'язково — рекомендацій МСЕК.

З метою забезпечення гарантованих державою реабілітаційних послуг медико-соціальні експертні комісії розробляють для кожного інваліда відповідно до профілю захворювання індивідуальну програму реабілітації. До участі в реалізації трудової та професійної складової реабілітаційної програми залучається служба зайнятості. У зв'язку з цим центри зайнятості розробляють індивідуальні програми працевлаштування інвалідів (ІПП) як технологічну основу його раціонального працевлаштування. ІПП — це перелік заходів (соціальних послуг) центрів зайнятості та дій клієнта-інваліда для підвищення конкурентоспроможності на ринку праці з метою його раціонального працевлаштування.

Не менш важливу роль у самовизначенні безробітних осіб із інвалідністю відіграє професійне навчання. Ті, хто опанував спеціальність перукаря, продавця, кравця, столяра, можуть зайнятися підприємницькою діяльністю. Також прийнятним для започаткування власної справи є оволодіння технікою лозоплетіння, вишивання, виробництва кераміки тощо. Так, за сприяння служби зайнятості протягом 2008 року уже понад 280 інвалідів обрали започаткування бізнесу як спосіб забезпечення власної зайнятості й отримали одноразову допомогу по безробіттю для організації підприємницької діяльності [4].

Для залучення людей з певними фізичними обмеженнями до сфери соціально-трудових відносин, уникнення упередженого ставлення до них з боку роботодавців Державною службою зайнятості України в усіх регіонах України укладено багатосторонні угоди про співпрацю між відділеннями Фонду соціального захисту інвалідів, центрами медико-соціально-професійної реабілітації інвалідів, центрами зайнятості, управліннями праці та соціального захисту населення облдержадміністрацій, налагоджено взаємодію та координацію роботи між обласними центрами зайнятості та регіональними комісіями з питань діяльності підприємств та організацій громадських організацій Інвалідів.

Також Державною службою зайнятості створено умови для отримання інвалідами послуг з працевлаштування як самостійно, так і за допомогою фахівців. У центрах зайнятості функціонує 606 інтернет-куточків. Створено доступ до інтернет-сайтів з пошуку роботи, зокре-

ма до інтернет-порталу ДСЗ (www.dcz.gov.ua), що формує загальнодержавну базу вакансій по Україні, на якому також можна залишити своє резюме. Кожен регіон має свою інформаційну сторінку, де можна ознайомитись із анонсами заходів, що організуються для шукачів роботи. Забезпечено зворотний зв'язок із користувачами інтернет-порталу.

Для тих, хто не має доступу до мережі Інтернет, є безкоштовна телефонна лінія 8-800-50-50-600 (або з мобільного 730), де фахівці служби допоможуть підібрати роботу.

Крім наведених послуг, центри зайнятості можуть також залучати інвалідів, за їхньою згодою, до оплачуваних громадських робіт.

При безпосередньому працевлаштуванні інвалідів робота центрів зайнятості полягає в такому:

1. У разі, якщо для працевлаштування інваліда відповідно до рекомендацій МСЕК, його здібностей, нахилів, побажань можливе використання звичайного робочого місця, порядок його працевлаштування передбачає виконання стандартних процедур і операцій.

Для осіб, інвалідність в яких настала під час трудової діяльності, підбір робочого місця здійснюється переважно на тому ж самому підприємстві.

2. У разі, якщо відповідно до індивідуальної програми реабілітації для працевлаштування інваліда необхідно створення спеціального робочого місця, центр зайнятості погоджує з роботодавцем можливість створення спеціального робочого місця за кошти Фонду соціального захисту інвалідів.

Інвалідам, які не мають змоги працювати на підприємствах, в установах, організаціях, державна служба зайнятості сприяє у працевлаштуванні за умови виконання роботи вдома.

3. На підставі отриманого від Фонду соціального захисту інвалідів рішення центр зайнятості готує проект тристороннього договору про працевлаштування інваліда та надання роботодавцеві дотації (за затвердженою формою). Після його підписання сторонами він відслідковує процес виконання: перерахування коштів на рахунок підприємства, створення спеціального робочого місця.

4. Після отримання від роботодавця інформації про введення в експлуатацію спеціального робочого місця центр зайнятості направляє інваліда на працевлаштування.

5. Центр інформує органи праці та соціального захисту населення про працевлаштування інваліда на звичайне або спеціальне робоче місце [6].

З метою підвищення мотивації до праці осіб з інвалідністю, створення умов для безперешкодного доступу до інформації про попит на робочу силу, вибір виду діяльності та можливість працевлаштування інвалідів на робочі місця з гідними умовами праці та її оплати необхідно:

– вдосконалити нормативно-правові акти щодо забезпечення безперешкодного працевлаштування та інтеграції інвалідів у суспільство, зокрема фінансового забезпечення реалізації активних програм підтримки безробітних інвалідів;

– забезпечити інформаційну підтримку сприяння зайнятості інвалідів, зокрема шляхом використання Централізованого банку даних з проблем інвалідності та систематичного обміну базами даних професійно-кваліфікаційних характеристик інвалідів, які бажають працювати, між органами праці та соціального захисту населення, центрами зайнятості, відділеннями Фонду соціального захисту інвалідів;

– організувати співпрацю з МОЗ і МОН, їх підрозділами на місцях щодо вдосконалення програм професійно-трудової реабілітації інвалідів та забезпечення професійного навчання інвалідів відповідно до їхніх потреб і попиту на робочу силу конкретних регіонів;

– організувати співпрацю з об'єднаннями роботодавців та роботодавцями на місцях щодо створення спеціальних робочих місць для працевлаштування інвалідів, зокрема, зареєстрованих у державній службі зайнятості в обсягах, відповідних потреб регіонів;

– організувати на місцях укладання тристоронніх договорів між центрами зайнятості, територіальними відділеннями Фонду соціального захисту інвалідів з роботодавцями, зокрема, тих, які створюють робочі місця для працевлаштування інвалідів за рахунок адміністративно-господарських санкцій щодо працевлаштування інвалідів, які направляються на професійне навчання, зокрема в центри професійної реабілітації інвалідів системи Мінпраці;

– забезпечити просвітницьку й інформаційно-роз'яснювальну діяльність у суспільстві щодо рівних прав і можливостей інвалідів у сфері зайнятості та суспільному житті.

В статтє рассмотрена государственная политика занятости с точки зрения предоставления услуг по трудоустройству, а также социальной защиты лиц с ограниченными возможностями с помощью Государственной службы занятости Украины.

Ключевые слова: трудоустройство, Государственная служба занятости, лица с ограниченными возможностями, безработный.

In the article the public policy of employment is considered from point of grant of services in employment, and also social defence of persons, with the limited possibilities by state employment service of Ukraine.

Key words: placement, state employment service, persons with the limited possibilities, unemployed person.

Література

1. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» від 21.03.1991 р. № 875-ХІІ // ВВР. — 1991. — № 21. — Ст. 252.
2. Закон України «Про зайнятість населення» від 01.03.1991 р., № 803-ХІІ // ВВР. — 1991. — № 14. — Ст. 170.
3. Постанова Кабінету Міністрів України ухвалив «Про реалізацію статті 18 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» від 27 грудня 2006 року № 1836 // Офіційний вісник України. — 2006. — № 52. — Ст. 292 — Ст. 3519.
4. www.dcz.gov.ua
5. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України «Про затвердження Порядку взаємодії органів праці та соціального захисту населення, центрів зайнятості, відділень Фонду соціального захисту інвалідів, центрів професійної реабілітації інвалідів і навчальних закладів системи Мінпраці щодо працевлаштування інвалідів» від 03.05.2007 р. № 201 // Офіційний вісник України. — 2007. — № 36. — Ст. 10 — Ст. 1423.
6. Єдина технологія обслуговування незайнятого населення в центрах зайнятості України / Ю. Маршавін, Л. Ляміна, Л. Фокас та ін. — К. : ІПК ДСЗУ, 2000.

УДК 339.5

Г. Р. Зінатулліна,
Л. П. Чорногуз

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ПРОТЕКЦІОНІЗМУ В УКРАЇНІ

Протекціонізм на сучасному етапі слід розглядати як державну економічну стратегію у вигляді комплексу взаємопов'язаних, обґрунтованих і реалістичних заходів, що сформовані на якісно нових принципах. Стратегію економічного протекціонізму доцільно розуміти як